Бүтүн өлкәләрин пролетарлары, бирләшин!

1970-чи илдән чыхыр

ИБТИДАИ МӘКТӘБ ВӘ МӘКТӘБӘГӘДӘР ТӘРБИЈӘ

МЕТОДИК МӘГАЛӘЛӘР МӘЧМУӘСИ

6258

M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanası

№ 3 (21)

МАЈ—ИЈУН

„АЗӘРБАЈЧАН МӘКТӘБИ“

ЖУРНАЛЫНА ӘЛАВӘ

Кәзинти вә екскурсијалар ушагларын естетик тәрбијәсиндә әсас васитә кими

Б. ҺӘМИДОВА

Шуша, 2 нөмрәли ушаг бағчасынын тәрбијәчиси

Бизим ушаг бағчамызда ушагларын сағлам вә күмраһ бөјүмәси үчүн һәр чүр шәраит вардыр. Тәрбијәчиләр ушаглары бәдән чәһәтчә мөһкәмләндирир, доғма тәбиәтлә таныш едир, онларын әгли тәрбијәсини инкишаф етдирирләр. Кәзинтиләр вә екскурсијалар ушаглара доғма тәбиәти, кениш дүзәнләри, чајлары, дағлары севдирир, бу көзәлликләри дәрк етмәкдә онлара көмәк көстәрир. Тәрбијәчи ушағы тез-тез доғма тәбиәтә апармалы, тәбиәти анламагда ушаглара көмәк етмәли, тез-тез онларын диггәтини тәбиәтин көзәлликләринә чәлб етмәли, тәбии һадисәләри мүшаһидә етдирмәли, ушагларда тәбиәтә севки һисси тәрбијә етмәлидир. Кәзинти заманы ушаглар тәбиәтдә баш верән дәјишикликләри вә бөјүкләрин әмәјини мүшаһидә едирләр. Белә мүшаһидәләр заманы ушаглар бөјүкләрин әмәјинә гијмәт верир вә онларын һөрмәт һиссини артырырлар. Әкәр ушагларын үзәриндә бөјүкләрин рәһбәрлији оларса, онларда тәбиәтә естетик мүнасибәт сүр'әтлә инкишаф едәр.

Јаз фәслиндә бөјүк ушаглар ағачларын дибини бошалтмагда вә јени ағачларын әкилмәсиндә, күл тохумларынын сәпилмәсиндә бөјүкләрә көмәк едирләр. Күллүкдә нөвбәтчиләр тә'јин едилир. Онлар күлләкләрини суварырлар, чалышырлар ки, һәр шеј көзәл олсун вә саһә узун мүддәт јарашыглы галсын. Һәфтәнин ахырында нөвбәтчиләр етдикләри мүшаһидәләр—ағачларда јарпагларын нечә әмәлә кәлмәси вә күл колларынын үзәриндә гөнчәләрин ачмасы һаггында һәвәслә данышырлар.

Күндәлик кәзинтиләр шәһәр паркында олур. Лакин јаз фәслинин әввәлиндә, ортасында вә ахырында Чыдыр дүзүнә кәзинти тәшкил едирик. Чыдыр дүзүнә кедәркән ушагларын диггәти көј үзүнүн тәмиз вә ләкәсиз олмасына, јамачларын јашыл донуна, ағачларын исә күл өртүјүнә јөнәлдилир. Чыдыр дүзүнүн көзәл мәнзәрәси ушаглары һејран едир. Ушаглар кәзир, дејиб-күлүрләр. Бир гәдәр динҹәлдикдән сонра Чыдыр дүзүндә нә кими дәјишикликләрин баш вердијини хәбәр алырам. Ушаглар бахырлар вә өз фикирләрини сөјләјирләр. Ушаглар јамачларын јашыл дон кејдијини сөјләјирләр. Ушаглара чөл чичәкләриндән чәләнк һөрмәји тәклиф едирәм, чәләнк һөрмәјин гајдасыны өјрәдирәм. Мал-гара үчүн ајрылмыш саһәни ушаглар нәзәрдән кечирирләр. Онлар отларын ичиндә бә'зи чичәкләри таныјырлар. Ушаглара чатдырырам ки, бу саһәнин отуну чалыб гурудурлар вә гышда һејванлара верирләр. Бир дәфә С. әли илә ајрылмыш саһәнин мәркәзини көстәрәрәк деди:

— Бура нә көзәлдир, күлләрин көзәл әтри вар.

Ушаглара чөл чичәкләриндән бә'зиләрини таныдырам, мәсәлән, зәнчироту, сарысүтләјән, дағсүсәнбәри вә с. Ушаглара тәклиф едирәм ки, бу чичәкләрин зоғларыны гырын вә онларын фәргини бир-бириндән ајырын. Ушаглар мәним тапшырығымы јеринә јетирир вә тә'јин едирләр ки, зәнчиротунун сүдү чыхыр, амма сарысүтләјәнин сүдү чыхмыр. Ушагларла бирликдә дағ дөшүнә чыхараг, онлара тәклиф едирәм ки, үзүашағы бахсынлар. Онларын диггәтини күл чох олан јерә јөнәлтдим. Ушаглар күл чох олан јери халчаја бәнзәтдиләр. Ушагларла кери гајыданда әлимиздә чохлу күл дәстәләри вар иди. Ушаглар күл топлајаркән, чәләнк һөрәркән дә онларда доғма тәбиәтә севки тәрбијә олунур вә бәдии һиссләри инкишаф едирди.

Јазын ахырында јенә дә Чыдыр дүзүнә кетдик. Бу дәфә дә ушаглар нә кими дәјишикликләрин баш вердијини өјрәндиләр. Ушаглар ајрылмыш саһәнин отунун чалындығыны, бә'зи чичәкләрин солдуғуну көрдүләр. Ушаглара кәкликотуну көстәриб мүаличә үчүн хејирли олдуғуну баша салдым. Онлар гарышга јувасына раст кәлдиләр. Гарышгалар дајанмадан ишләјирдиләр, ушаглара чатдырдым ки, гарышгалар гыш үчүн јем тәдарүкү көрүрләр; онлар зәһмәткешдирләр.

Ејни јерә кәзинтиләр вә екскурсијалар ушагларда мүшаһидәчилији вә мүгајисә бачарығыны инкишаф етдирир. Пајызын әввәлиндә вә ахырында екскурсијанын кечирилмәси үчүн мүфәссәл план тәртиб етдим. Әввәлчә өзүм парка кедиб, ушаглары нә илә вә һансы һадисәләрлә таныш едәчәјими мүәјјәнләшдирдим. Парка кедәркән ушагларын диггәтини һаванын нечә олмасына јөнәлтдим. Ушаглар бахыб дедиләр ки, көј үзүнүн бә'зи јерләриндә булуд вардыр. Паркда ушагларын диггәтини чөкә ағачынын сары, нарынҹы јарпагларына јөнәлтдим, ушаглар акасија ағачынын јарпагларынын саралыб төкүлдүјүнү сөјләдиләр. Сонра онлар јерә төкүлән јарпаглардан топлајыб нөвләринә көрә ајырдылар. Ушаглардан бә'зиләри мәшғәләләр үчүн тохумлар топладылар. Ушаглар һовузда балыглары да мүшаһидә етдиләр. Мән онлара тапшырдым ки, балыглара јахшы фикир версинләр. Чүнки һовузда үзән балыглар рәнкбәрәнкдир. Бу балыглара инсанлар гуллуг едирләр. Онлар һәлә сујун үзүндә үзүрләр. Пајызын ахырында ушаглары јенә парка апардым. Ушагларын диггәтини јенә һаванын нечә олмасына, көј үзүндәки булудлара јөнәлтдим. Ушаглара баша салдым ки, инди пајызын ахырларыдыр. Һавалар сојујуб, көј үзүндә булуд вә думан вардыр. Паркда олан ағачлар јарпагларыны төкмүшдүр. Ушагларын диггәтини ағачларын көвдәсинә, рәнкинин гәһвәји рәнкдә олмасына јөнәлтдим. Ушаглар јерә төкүлмүш хәзәлин үстү илә кетдикчә хышылдајырды. Мән ушаглара чатдырдым ки, пајыз фәслинә хәзан да дејирләр. Бир нечә јарпағы галдырыб алтында кизләнән һәшәратлары көстәрдим. Ушаглара баша салдым ки, бу һәшәратлар сојугдан горунмаг үчүн кизләнирләр. Ушаглар балыглары да мүшаһидә етдиләр. Балыглар сујун дибиндә үзүрдүләр. Мән јенә дә ушаглара чатдырдым ки, балыглар сојуг олдуғу үчүн сујун дибинә енирләр. Шам вә күкнар ағачларынын јарпагларыны төкмәмәси ушагларын диггәтини чәлб етди. Бир сөзлә, һисс олунурду ки, ушаглар гызыл пајызы да севирләр. Тәбиәтин көзәллији ушагларда силинмәз изләр бурахыр.

Ушаглар пајыз фәслиндә баш верән дәјишикликләрлә әлагәдар чохлу суаллар верир, мүәјјән мә'луматлар әлдә едир, һәм дә додаглалты маһны охујурдулар. Екскурсијадан сонра онлар бу көзәллији өз рәсмләриндә әкс етдирдиләр.

Гышда ушаглар саһәдә ојнајырлар. Гарла ојнајаркән ушаглар онун һаггында бә'зи тәсәввүрләр әлдә едирләр: ағдыр, сојугдур, күнәшин алтында парылдајыр, әријир вә с. Ушаглар гарын јағмасыны мүшаһидә едирләр. Бөјүк ушаглар исә дән ахтаран сәрчәләрә чөрәк атырлар. Орта вә бөјүк груп ушаглары саһәдә ојнајаркән онларын гар һаггында тәсәввүрләри кенишләнир:

иридир, улдуз формасындадыр, сәпәләнир вә с. Онлар гар дәнәләринин нечә дә мүхтәлиф формаларда олмасына диггәтлә бахыр, рәсм мәшғәләсиндә шәклини чәкмәјә чалышырлар. Онлар һәтта, кејфијјәтләр арасындакы гаршылыглы асылылығын сәбәбини дә өјрәнирләр. Белә ки, шахталы күндә гарын дәнәвәр олмасыны, ондан гар-адам дүзәлтмәјин мүмкүн олмадығыны өјрәнән ушаглар күрәкләри көтүрүб гар јығырлар, онун јумшаг олдуғуну көрүр вә ондан гар-адам дүзәлдирләр.

Ушагларда мүшаһидәчилијин инкишаф етдирмәк үчүн көрдүкләрини сөјләмәји тәклиф едирәм. Мәсәлән, гыш фәслиндә ушаг бағчаја кәләндә дағларда гыров, гар үзәриндә изләр көрмүшдүләр. Јаз фәслиндә јағышдан сонра көј гуршағы, күнәшин чыхмасы вә с. һаггында мүлаһизәләрини сөјләмәсини тәшкил едирәм. Кәзинти вә екскурсијаларда ушагларын диггәтини онлары әһатә едән мәнзәрәләрә јөнәлдирәм. Ушаглар көјү мүшаһидә едәркән онун тутгун, булудлу, булудсуз олдуғуну көрүрләр. Беләликлә, кәзинтиләр вә екскурсијалар ушаглары әһатә едән көзәллији дујмагда, нәјин онларын хошуна кәлдијини сөзлә ифадә етмәкдә мүһүм рол ојнајыр. Биз ушагларда доғма тәбиәтә мәһәббәт һиссини тәрбијәләндирмәклә вәтәнимизә мәһәббәт һиссини дә ашыламыш олуруг.

Ушагларда доғма дијара мәһәббәт тәрбијәсиндә бәдии әдәбијјатдан нечә истифадә едирәм

А. ӘЛӘКБӘРОВА

Товуз шәһәр 1 нөмрәли ушаг бағчасы-көрпәләр евинин тәрбијәчиси

ЈЕНИ инсана хас олан кејфијјәтләрлә јанашы естетик зөвгүн тәрбијә едилмәси дә зәрури мәсәләләрдәндир. Естетик зөвгүн тәрбијәсиндә ән мүһүм васитәләрдән бири зәнкин тәбиәтлә танышлыгдыр. Ушагларда естетик зөвгү ашыламаг үчүн бағчаларымызда көзәл имканлар вардыр. Ушаг бағчаларынын јарашыглы вә ишыглы отаглары, мүхтәлиф ојунчаглар, кәзинтиләр, екскурсијалар, ушаглар үчүн јазылмыш бәдии әсәрләр, кичик мусиги парчалары, фырча усталарынын әсәрләри ушагларын зөвгүнү тәрбијә етмәкдә гијмәтли мәнбәләрдир. Ушағын естетик зөвгүнүн инкишафында дедијимиз кими, тәбиәт хүсуси рол ојнајыр. Ушаглар јурдумузун тәбиәтини, һәр фәсилдә бир дона кирән бағчалары, учсуз-бучагсыз чәмәнләри, јашыл мешәләри мүшаһидә етдикчә, онларда көзәллијә севки һисси ојаныр.

Тәбиәтин көзәллијини көрмәк, ону дујмаг вә дәрк етмәк габилијјәти ушагларда кичик јашларындан башлајыр. Бу мәгсәдлә мән, Сабир адына бағa, В. И. Ленин адына паркa вә Низами адына совхоза екскурсија тәшкил едирәм. Екскурсија објектини програм вә тәрбијә ишинин планы әсасында габагчадан мүәјјән едирәм, мәсәлән, «Ленин» паркына екскурсија тәшкил етмәк үчүн орада һансы ағачларын олмасыны, нә кими күлләрин ачылмасыны өјрәнирәм, тәбиәт көзәллијинин һансы чәһәтләринә ушагларын диггәтини чәлб едәчәјими мүәјјәнләшдирирәм.

Екскурсија заманы сөјүд ағачынын јарпагларынын зәриф, јашыл олмасына, палыд ағачынын будагларынын галынлығына, күлләрин рәнкарәнклијинә, көзәл вә әтирли олмасына, бунларын чәркә илә вә сәлигәли әкилмәсинә ушагларын диггәтини чәлб едирәм. Ушаглара дејирәм ки, бу күлләри тапдалајыб әзмәк, гырмаг олмаз, бағбандан хаһиш едәк ки, о, бизә бир дәстә күл версин.

Ушаглар јербәјердән дејирләр:

— Мүәллим, парк нечә көзәлдир, күлләрә бахдыгча адамын хошу кәлир, күлләрә узагдан баханда нахышлы халчаја охшајыр.

Екскурсијадан гајыдандан сонра кәтирдијимиз чичәк дәстәләрини суја гојуруг. Ертәси күн һәмин күлләрдән «Ијинә көрә таны» дидактик ојуну кечирирәм. О бири күн исә рәнкли карандашларла рәсм чәкдирирәм.

Ушаглар баһарын кәлмәсини бөјүк севинчлә гаршылајырлар. Гарын әримәси, көчәри гушларын кәлмәси, отун көјәрмәси, күнәшин мүлајим шүалары да онлары севиндирир. Ушаглар баһар һаггында маһнылары һәвәслә динләјирләр. Ф. Әмировун «Баһар кәлир» ше'рини өјрәдәркән баһарын әламәтләрини ушаглара ајдын сурәтдә чатдырмаға сә'ј едирәм:

Дағда чобан чалыр түтәк,
Чыхыр дүзә гојун-инәк.
Әсир сәрин-сәрин күләк,
Ај ушаглар, хош баһар кәлир...

Ушаглары пајыз фәслиндә алма бағына апарырам. Ушаглар ағ гырмызы алмаларын ағырлығындан будаглары јерә әјилмиш ағачлара тамаша едирләр. Бу заман А. Сәһһәтин «Пајыз» ше'рини сөјләјирәм. Ушаглары тәбиәт өз көзәллији илә валеһ едир. Ушаглара јалныз тәбиәтин көзәллијини севдирмәклә кифајәтләнмирәм, инсанларын тәбиәти өзләринә нечә табе етмәләри һаггында да садә мә'лумат верирәм. Тәрбијә ишләринин мәзмунуну исә һәјатла әлагәләндирирәм. Буна көрә дә ушаг үчүн јазылмыш бәдии әдәбијјатдан онлара кичик һәчмли һекајә охутдурур, ше'р әзбәрләдирәм.

Мәммәд Рәһимин «Лимон вә чај», Елхан Әзизовун «Телефон нөмрәси», Әли Кәримин «Ушаглар вә улдузлар», Ханымана Әлибәјлинин «Ноғул», Рәһим Јусифовун «Сәадәтин арзусу», Рус халг нағылы «Чөл гызлары», Ермәни халг нағылы «Гызыл алма», Күрчү халг нағылы «Ағыллы гыз» вә с. әсәрләри ушаглара охудурам.

Мәммәд Рәһимин «Лимон вә чај» ше'риндә олан бу парчаны даһа диггәтлә охујуб чајын һарада әмәлә кәлдијини вә онун әһәмијјәтини ушаглара баша салырам:

Һиндистанда битмишәм
Өлкәләрә кетмишәм.
Чох долана-долана,
Кәлдим Азәрбајчана.

Мәни јајда дәрәрләр,
Көлкәликдә сәрәрләр,
Ағач дејил, колам мән,
Ләнкәранда болам мән.

Бу ше'р ушаглары республикамызын бир кушәсинин сәрвәти илә таныш едир.

Рајонумузда семент заводу, консерв заводу вә башга ичтимаи мүәссисәләр вардыр. Семент заводу ингилабчы Һәмид Султановун адыны дашыјыр. Әввәлчә ушаглара мәшһур ингилабчынын һәјат вә фәалијјәти һаггында данышырам. Рајонумузда онун һејкәлинин гојулмасыны Һәмид Султанова, онун ишинә халгымызын бөјүк мәһәббәти кими гијмәтләндирирәм.

Орада ушаглары фәһләләрин һәјаты илә таныш едирәм. Фәһләләр үчүн јарадылмыш шәраитлә танышлыг тәрбијә ишинин нормал тәшкилинә көмәк көстәрир. Рајонумузда олан Совет Иттифагы вә Сосиалист Әмәји Гәһрәманларынын тәрбијә етдијим ушагларла көрүшләрини тәшкил едирәм, бу да бөјүк фајда верир.

Јашадығымыз Товуз шәһәри илә танышлыг ушаглар үчүн даһа мараглыдыр. Шәһәрдә онлары кәздирәркән, шәһәрин кечмиши һаггында сөһбәт етдикдән сонра индики һәјаты, чохмәртәбәли, јарашыглы бинаалары, асфалт күчәләри, јашыллыглара бүрүнмүш күллү-чичәкли саһәләр һаггында мүсаһибәләр кечирирәм.

Мә'лумдур ки, бу күнүн бағча ушаглары сабаһын мәктәблисидир. Онлары интизамлы етмәк, нүмунәви әхлага јијәләндирмәк күнүн вачиб

мәсәләсидир. Чүр'әтлә демәк олар ки, ушаглар он ил бундан әввәлки ушаглар дејил. Инди ушаглар даһа сүр'әтлә инкишаф едирләр.

Бәдии оху вә нағыл ушагларын көрүш даирәсини кенишләндирир, ушаглара билик верир, һәјатын мараглы јениликләрини ачыр, онларын әтраф мүһитдә көрдүкләрини анламаларына көмәк едир вә һәјат тәчрүбәсини кенишләндирир. Ше'р, нағыл вә һекајәләрин тә'сирилә ушагларын һәјат һаггында билик вә тәсәввүрләри даһа да дәгигләшир.

Бәдии әсәрләр ушағын әгли, әхлаги вә бәдии тәрбијәсинә күчлү тә'сир көстәрир. Ејни заманда о, ушагларын нитгинин инкишаф етмәсиндә ән гүдрәтли васитәләрдән биридир. Одур ки, ушагларын тәрбијәсиндә бәдии әдәбијјатдан даһа кениш истифадә едирәм.

Ушаг бағчасында ријазијјат

(Планлашдырма мәсәләсинә даир)

ПРОГРАМДА ријазијјат бөлмәсинин мәзмуну квартал үзрә дејил, бүтүн ил үчүн верилмишдир. Ушагларда елементар ријази тәсәввүрләрин инкишафы үзрә көрүләчәк ишләри планлашдырмаг үчүн ашағыдакылар лазымдыр.

1. лазым олан јаш групунун програмы илә јанашы, бүтүн програмы;

2. групдакы ушагларын фәрди хүсусијјәтләрини;

3. тәрбијә методикасыны, мәктәбәгәдәр дидактиканы, бағча јашлы ушагларда елементар ријази тәсәввүрләри инкишаф етдирмәјин методикасыны билмәк;

4. өз педагожи бачарығыны мүнтәзәм тәкмилләшдирмәк, методик әдәбијјаты охумагла билијини артырмаг, габагчыл педагогларын иш тәчрүбәсинә јијәләнмәк.

Тәгвим планындакы мәшғәләнин һазырланмасы вә апарылмасы асанлашдырылмалыдыр. Програм материалы диггәтлә сечилиб мүәјјән едилмәли, әјани вә ја дидактик вәсаитләр сечилмәли, мәшғәләнин ардычыл кедиши көстәрилмәли, мәрһәләләри мүәјјән едилмәлидир: јә'ни һансы мәрһәләјә даһа чох диггәт јетирмәлидир. Мәсәлән, әкәр мәшғәләдә јени програм мәсәләси һәлл едилирсә, демәли, тәрбијәчинин нүмајиши вә изаһына даһа чох јер верилмәлидир: әкәр мәшғәләдә јени програм мәсәләси һәлл едилирсә, онда тәрбијәчинин нүмајиши вә изаһына кениш јер верилмәлидир; әкәр мәшғәлә бу вә ја дикәр програм мәсәләсинин мәнимсәнилмәсинә јөнәлдилмишсә, онда әсас јер ушагларын мүстәгил ишләринә ајрылмалыдыр.

Инди исә мәшғәләнин тәгвим планыны верәк.

«Ријази тәсәввүрләрин инкишафы үзрә мәшғәләләр». Програмын мәзмуну:

1. Гоншу әдәдләр арасында мүнасибәти ушагларын нечә баша дүшдүјүнү ајдынлашдырмаг (һесаблама хәткеши илә чалышмалар).

2. Садә һесаб мәсәләләринин тәртиби вә һәлли.

3. Јол һәрәкәти гајдаларыны вә мәкан истигамәтини мүәјјән етмәк үзрә «Светафор» ојуну.

4. Мигдар вә сыра сајларыны фәргләндирмәк (ојунчаглар чәкилмиш картон золаг).

5. Ешитмәклә сај (сәсләрин сајылмасы).

6. 10-на гәдәр дүзүнә вә тәрсинә сајмаг (топларла ојун).

Мәшғәлә үчүн тәчһизат: он дәнә даирәчији олан һесаблама хәткеши, рәгәм вә әдәд карточкалары дәсти, үзәриндә гырмызы, јашыл вә сары даирәләр олан конус, үзәриндә једди ојунчаг шәкли олан картон золаг ики ракет (бөјүк вә кичик), үч автомашын (гырмызы, јашыл вә сары), кукла, түтәк, ики топ (бири көј, о бири гырмызы торбада) рәгәм вә әдәд карточкалары дәсти. Тәгвим планында мәшғәлә үчүн тәчһизат көстәрилдикдән сонра «Мәшғәләнин кедиши» јазылмалы вә әсас мәрһәләләр көстәрилмәлидир. Лакин көстәрдијим нүмунә, програм мәзмуну елә ардычыллыгла јазылмышдыр ки, мәшғәләнин кедиши һаггында да тәсәввүр јарадыр.

Тәрбијәчиләрә хатырлатмаг истәјирәм ки, ријази тәсәввүрләрин инкишафы үзрә бир мәшғәләдә нечә програм мәсәләси әһатә едилмәлидир.

1. Дәрс илинин әввәли вә сону тәкрара һәср едилдијиндән һәр мәшғәлә бир нечә (4—6) програм мәсәләсиндән ибарәт олур. Бурада јалныз 2-чи кичик групун илин әввәлиндәки мәшғәләләри истисналыг тәшкил едир.

2. Јени програм мәсәләси (тамын бәрабәр һиссәләрә бөлүнмәси вә шәрти өлчмә) үзрә илк мәшғәлә јалныз бир програм мәсәләсинә (мәсәлән, әшјанын бәрабәр һиссәләрә бөлүнмәси) һәср едилир.

3. Јени програм мәсәләләри үзрә апарылан сонракы илк мәшғәләләр әввәлкиләрлә узлашдырыла биләр. Лакин бурада тәкрарда олдуғу кими, бир мәшғәлә 4—6 мәсәләни јох, 2—3 програм мәсәләсини әһатә етмәлидир. Бу һалда јени мәсәлә мәшғәләнин әввәлиндә верилир в она даһа чох вахт ајрылыр.

Икинчи кичик груп (4 јашында). Програм мәсәләләринин квартал үзрә нүмунәви бөлкүсү. Икинчи кичик групда ријазијјат үзрә мәшғәләләр октјабрнојабр ајларында башлајыр. Әкәр ушаглар көрпәләр евиндә олмуш вә биринчи кичик групдан икинчи кичик групa кечмишләрсә, онда мәшғәләләр сентјабр ајындан башлајыр. Бу групда ријазијјат үзрә һәфтәдә бир мәшғәлә олмагла бир илдә тәхминән 28—30 мәшғәлә апарылыр.

Бир даһа хатырладаг ки, һәр мәшғәлә мүхтәлиф бөлмәләрдән олан бир нечә програм мәсәләсини әһатә етмәлидир. Мәсәлән, әкәр 2-чи кичик груп үчүн III квартала тәклиф етдијимиз бөлкүдә мигдар групларынын мүгајисәсинә аид чалышмалар јохдурса, бу о демәк дејилдир ки, һәмин чалышмаларын јеринә јетирилмәси нәзәрдә тутулмур. Мүхтәлиф чохлугларла әмәлијјатлар, бөјүк-кичик—бәрабәрлијин мүәјјән едилмәси бүтүн мәшғәләләрә дахил едилмәлидир.

С. №	Програм мәсәләси	Мәшғәләләрин тәхмини сајы
	I квартал (тәхминән 8 мәшғәлә)	
1.	Мүхтәлиф әшјалардан групларын әмәлә кәлмәси.	3—4
2.	Әшјалар чохлуғунун вә мүхтәлиф әшјалар ичәрисиндә бир әшјанын тапылмасы; әввәлчә хүсуси һазырланмыш чохлугларда, сонрадан хүсуси һазырлыг олмадан (отагда, кәзинтидә вә с.).	2—3
3.	Даирә, квадрат вә үчбучағын фәргләндирилмәси вә онларын адландырылмасы.	3
	II квартал (тәхминән 12 мәшғәлә)	
4.	Чәркә-чәркә дүзүлмүш әшја групларынын мүгајисәси (мүхтәлиф групландакы әшјалары тәк-	4—6 (Сонракы мәшғәләләрә дахил етмәклә)